

Kroppspress kommer innenfra

Det skrives mye tøv om kroppspress, og forsåvidt også endel nært beslektede emner som skjønnhetstyranni, motehysteri og karakterraçe. Artige ordsammensetninger, må jeg vedgå. Men tøvprat er snarere regelen enn unntaket og ikke noe man kan ta på vei for. Det er høyst alminnelig at det foreslås nytteløse tiltak for å bøte på problemer - og for den saks skyld også ikke-problemer. Det som er spesielt alvorlig, er det at problemforståelsen på dette feltet er katastrofalt utilstrekkelig. At skjønnhet kommer innenfra er ikke bare en klisjé, det er også en blank løgn av typen du forventer å finne i Orwells *1984*. Men kroppspress, derimot, kommer i realiteten hverken fra media, moteblader eller venninnegjenger - men nettopp innenfra.

Mennesker har et begrep om skjønnhet. Akkurat hva skjønnhet innebærer og hvor vesentlig det er varierer mellom domener. For noen har det stor verdi å dandere middagen smakfullt, mens andre synes dette er så bortkastet at det grenser til det parodiske. Folk er i ulik grad opptatt av å ta seg godt ut for familie, venner og kolleger. Men for nær sagt alle så er det utseendemessige av noe betydning når det kommer til seksualitet og tiltrekning. For enkelte dominerer hensynet til det kroppslige og håndgripelige, mens det for andre kan være sidestilt med dusinvis av andre faktorer som for eksempel humor og lommebok. Og at man er snill og sånt, da, selvsagt.

For å omtale dette i vulgærøkonomisk terminologi, så er partnermarkedet ganske spesielt. Et pent utseende fungerer både som vare og valuta når det kommer til det å finne seg en partner. Man øker sin egen kjøpekraft ved å ta seg godt ut og kan dermed velge høyere opp i hyllene - man kan for eksempel finne seg en penere partner enn hva ellers ville vært mulig, *ceteris paribus*, men man kan selvfølgelig også velge å prioritere andre kvaliteter isteden.

Videre er markedet nødvendigvis slik at man konkurrerer om knappe ressurser. Det er ikke mulig for alle å få hver sin kopi av den samme varen, da vi her snakker om personer. Følgelig kan man ikke engang drømme om å utrydde fattigdommen på dette området, da velstand innebærer å stå foran andre i køen.

Kroppspress er en konsekvens av følgende realiteter:

- mennesker har preferanser når det kommer til partnere
- utseende inngår vanligvis i disse preferansene
- det finnes muligheter for å endre på sitt eget utseende
- mennesker er villige til å anstrenge seg for oppnå det de opplever som viktig
- for en knapphetsressurs tar anstrengelser form som en konkurranse

Dersom man virkelig ønsker komme kroppspresset til livs - istedenfor å bare prate om det - så må man nødvendigvis gjøre noe med en eller flere av disse realitetene. Det er vanskelig å se at det er mulig, eller for den saks skyld ønskelig. Det hjelper iallefall ikke å behandle symptomene.

Det kan være instruktivt å se på et lite og nokså atypisk utsnitt av kroppspresset i mer detalj, nærmere bestemt menns anstrengte forhold til høyde. Det interessante med dette eksempelet er det at menn i svært liten grad leser moteblader, og det finnes ikke noen industri basert rundt det å selge menn kroppsforlengelse - dette mer på grunn av at teknologien kommer til kort, enn manglende etterspørsel. Det er vanskelig å se at Hollywood forsøker å fremelske et skjønnhetsideal hvor mannen må være høy - mange blir overrasket når de finner ut hvor lave endel av filmstjernene er, som for eksempel Tom Cruise i Top Gun. Likevel er det altså slik at endel menn har et nærmest angstfullt forhold til egen kortvoksthet, gjerne tilogmed en innbilt sådan, all den tid de kan være godt over 1.70 høyde.

Noen prøver å bøte på dette problemet med å bli kroppsbyggere, og dette fenomenet har blitt opphav til den engelske nyvinningen *manlet* - en stutt liten tønne av en mann, som prøver å kompensere for det at han er lav ved å isteden bli bred, da det er noe enklere. Logikken er upåklagelig, slik som mannen som leter etter nøklene sine under lyktetoplen - ikke fordi det var der han mistet dem, men fordi det er der det er lyst nok til å kunne få øye på dem. *Manlet* er altså engelsk for *mann* med en diminutivsendelse, i analogi til *piglet* som betyr grisunge. Her er det igjen interessant å se at kroppsbyggere gjerne trosser et sosialt stigma, heller enn å føye seg etter det ytre presset - tenk på ord som *gorilla* og *broiler*. Steroider finnes knapt i media og er ikke stablet ved kassen i dagligvarebutikkene, men markedet lever i beste velgående, selv om politi og tollvesen prøver å kvele oksygentilførselen.

Poenget med disse eksemplene er hvordan de står i total kontrast til teoriene om medie- og reklameskapte skjønnhetsidealer. Drivkreftene kommer i begge tilfeller fra selve *grasrota*, helt uten at noen kyniske multinasjonale selskaper har tredd dem ned over hodene på folk. I stor grad reflekterer de et mannsideal som finnes nettopp i kvinners seksualitet, og dermed en høyst reell etterspørsel hos kvinner, selv om man med rette kan beskyldte endel kroppsbyggere for å overdrive og være ensporede. Kvinner er som kjent også opptatt av andre kvaliteter enn bicepsomkrets.

Man kunne avsluttet her, men det mest interessante spørsmålet gjenstår. Hvis kroppspress kommer innenfra, hva er så opphavet til disse virkelighetsfjerne teoriene om at kroppspress er medieskapt? Er de tatt ut av løse luften, skutt fra hofta i blinde?

Denne teorien er ganske enkelt en helt uunngåelig bortforklaring, som oppstår i skjæringen mellom det man gjerne skulle tro var sant og gjentar til det kjedsommelige - alle er vakre på hver

sin måte, ekte skjønnhet kommer innenfra - og den grelle realiteten som man helst ønsker å feie under teppet - at noen mennesker ikke er vakre, men bare helt alminnelige, og noen er ikke engang alminnelige, men dessverre nokså stygge. Det er ubehagelig bare å sette det på trykk.

Problemet er det at ingen lar seg egentlig lure, ikke over tid. Uansett hvor mange ganger man får høre av sin mor at man er flott akkurat som man er, så er det kun i Sigmund Freuds noe forvirrede sinn at seksualiteten rettes mot sine foreldre. Hvis den positive oppmerksomheten man ønsker fra de kjekkeste guttene eller de søteste jentene i klassen uteblir - noe den da gjerne gjør, da disse har en helt annen kjønnskapital og ikke har tid til å forelske seg i noen i veldedighetsøyemed - så brister illusjonene før eller siden. Og det gjør minst dobbelt så vondt som å finne ut av julenissen egentlig ikke finnes.

Det er fristende å kalle denne løgnhistorien om at skjønnhet kommer innenfra for en *bjørnetjeneste*, men en bjørnetjeneste skal være velment, ref. bjørnen som slår ihjel sin herre for å vifte born en flue. Men hvem skåner egentlig denne klisjeen - dem som hører den, eller dem som slipper å fortelle den noe mer ubehagelige sannheten? For realiteten er altså at noen er *mindre pene*, og at de i mangel av andre eksepsjonelle kvaliteter må finne seg i å spille i en helt annen divisjon enn Adonis.

Men bedraget fortsetter helt uavhengig av realitetene, mye slik som orkestermusikken på Titanic. Når ungdommene etterhvert skjønner hvor skapet står og finner ut at det kan være greit å gjøre det beste ut av det, med styling eller trening eller moteriktige antrekk, så kommer man frem med pekefingeren og formaner dem om å slutte med jåleriet, man beskylder dem for å ha blitt lurt opp i stry av markedskreftene, for å jage etter et oppkonstruert og kunstig skjønnhetsideal. Men de får helt motsatte signaler i sin egen omgangskrets - av dem de faktisk er interessert i å imponere.

Det er tilogmed noe sannhet i dette med markedskreftene. Det finnes mange og store industrier som skyr et sted mellom få og ingen midler for å selge produkter - fra dyre men ellers stort sett uskyldige ting, som vesker og dunjakker med pelskrave, til potensielt farlige saker som steroider, silikoninnlegg og såkalt slankedop.

Men selv har man blitt spilt ut over sidelinjen, ved å klamre seg fast til den den offisielt vedtatte linjen, at skjønnhet kommer innenfra, helst samtidig som man drar på spinning fire ganger i uken og tilbringer timevis foran helfigurspeilet. Det har naturligvis ingenting med forfengelighet å gjøre, det er bare noe en gjør for sin egen del som et slags rituale, for å føle seg *vel*. Hva enn det betyr. (Red. anm: Det betyr at man får positiv oppmerksomhet fra dem man ønsker å imponere.)

Den ansvarlige tilnærmingen til det hele er å være åpen om at skjønnhet, som med det meste annet, til dels handler om hvor heldig man har vært helt fra början av, og til dels handler om å

selv legge ned innsats. Ideelt sett kunne unge fått halvkyndig veiledning av de eneste de faktisk kan stole på at vil dem vel - det begrenser seg stort sett til egen familie - heller enn å lese diverse blogger og moteblader som har det å selge ymse ræl som eksistensgrunnlag. Men for tiden er de prisgitt å orientere seg i denne villmarken sammen med minst like forvirrede jevnaldrende.

Så lenge *markedskreftene* - les dette ordet med spøkelseshusstemme - har det enorme konkurransefortrinnet det er å være de eneste som ikke lyver hvorhen nord er, så vil det være dem de unge gir seg hen til.